

DOI: 10.26565/2786-5312-2023-97-04

УДК 811.111'42:070

Набокова І. Ю.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

e-mail: irina.nabokova@karazin.ua ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4495-6341> ;

GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=DrfPGRcAAAAJ ;

RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Irina-Nabokova>

Мартинюк А. П.

доктор філол. наук, професор, професор кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

e-mail: a.p.martynyuk@karazin.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2804-3152> ;

GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=sWGJgcAAAAJ> ;

RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Alla_Martynyuk

Наративи і радіальні категорії, що їх організують (на матеріалі наративу західних ЗМІ про Меланію Трамп)

Статтю присвячено встановленню конститутивних ознак наративу про першу леді Меланію Трамп, створюваного англомовними західними ЗМІ. Наративи, що тематизують особистості перших леді США, належать до ідеологічно спрямованих політичних наративів, що здатні формувати суспільну думку і мають соціально-прагматичним потенціал. Методика дослідження поєднує набутки наратології з інструментарієм когнітивного моделювання, який дозволяє розкрити механізми створення наративів. Наратив про Меланію Трамп формується на базі збіжності або незбіжності притаманних їй ознак з еталоном-прототипом радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ. Зазначені ознаки активуються численними дискурсивними контекстами, які, будучи поміщеними в лінгвістичний, соціальний, культурний та історичний контекст наративу, створюють асоціативні зв'язки між активованими концептуальними структурами, організуючи їх за принципом радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ. Аналіз мовних / мовленнєвих засобів, що буквально і метафорично репрезентують наратив про Меланію Трамп, дозволяє дійти висновку, що Меланія Трамп подається як особистість, яка демонструє відхилення практично від усіх еталононих очікувань субкатегорії ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ (незадовільне виконання ролей ДРУЖИНИ, МАТЕРІ, ДОМОГОСПОДАРКИ, ГОСПОДИНІ БІЛОГО ДОМУ; неелітарне походження, сумнівна освіта; закритість, неспроможність солідаризуватися з широким загалом, недоречність/безтактність, брак вишуканості/елегантності, заплямована репутація), але не може розглядатися і як представниця субкатегорії АЛЬТЕРНАТИВНА ПЕРША ЛЕДІ через брак інтересу до активної політичної діяльності. Відтак, наратив західних ЗМІ про Меланію Трамп формує уявлення про неї як АНТИ-ПЕРШУ ЛЕДІ, яка не відповідає жодному рольовому припису, заданому еталоном-прототипом радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ, а концептуальні структури, що активуються приписуваними їй ознаками, організуються як нове відхилення від центральної моделі.

Ключові слова: Мелані Трамп, наратив, перша леді, радіальна категорія.

1. ВСТУП

Актуальність когнітивного аналізу наративів, зокрема наративів, тематикою яких є особистості перших леді США, пояснюється, по-перше, соціально-прагматичним потенціалом ідеологічно спрямованих політичних наративів, здатних формувати суспільну думку, а по-друге, застосуванням когнітивної методології, яка надає інструменти для розкриття механізмів створення таких наративів.

Поєднуючи здобутки наратології і когнітивного моделювання, ми виходимо з припущення, що наратив про Меланію Трамп вибудовується на основі формування у свідомості його реципієнтів концептуальних структур, які організуються як компонент (субкатегорія) радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ і мотивуються її еталоном-прототипом.

Метою статті є встановлення конститутивних ознак наративу про Меланію Трамп, створюваного англомовними західними ЗМІ, на підґрунті моделювання структури радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ.

Завдання статті включають: 1) розробити методику дослідження, яка б поєднувала набутки наратології з інструментарієм когнітивного моделювання; 2) встановити відповідність / невідповідність ознак наративу про Меланію Трамп еталоно-прототипу радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ.

Об'єктом статті є наратив про Меланію Трамп, створюваний англомовними західними ЗМІ, а предметом – мовні / мовленнєві засоби його буквальної і метафоричної репрезентації.

Матеріал дослідження складають 138 дискурсивних контекстів наративу про Меланію Трамп, створюваного англомовними західними ЗМІ. Дискурсивний контекст є фрагментом тексту (структурно рівним реченню чи низці речень, що містять засоби мовної / мовленнєвої репрезентації концептуальної структури МЕЛАНІЯ ТРАМП), який є включеним як в контекст конкретного тексту, так і в загальний соціально-культурний та історичний контекст наративу про перших леді США, створюваного англомовними західними ЗМІ.

Наукова новина дослідження зумовлюється поєднанням наративних і когнітивних методик аналізу.

2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наратив розуміємо як «особливий спосіб репрезентації подій задля відображення чи підтримки всеохоплюючого набору цілей і цінностей» [2; 6].

Ключовим положенням когнітивної методології є переконання, що наш когнітивний досвід (знання і уявлення), мінімальними одиницями якого є **концепти**, організується у вигляді когнітивних структур, які пов'язують концепти певними відношеннями. Д. Лакофф стверджує, що концепти, які відображають складні об'єкти соціальної дійсності, організуються у вигляді кластерів **ідеалізованих**

когнітивних моделей (ІМК), тобто таких, що відображають найбільш типові конвенційні ознаки об'єктів, проте не охоплюють все різноманіття ознак, які виявляються в соціально-культурній дійсності [4]. Скажімо, холостяк уявляється нам як неодружений дорослий чоловік. Таке уявлення залишає без відповіді запитання, чи є холостяком Папа Римський або неодружений дорослий чоловік, який виріс в джунглях, де його дитиною кинули напризволяще [3].

Якщо слідувати логіці Д. Лакоффа, уявлення американців, як зрештою і представників інших лінгвокультур, про Меланію Трамп існують як частина кластеру ІМК, що репрезентують концепт ПЕРША ЛЕДІ. Подібного типу концепти є складними утвореннями, що структуруються у вигляді **радіальних категорій**, тобто когнітивних структур, що мають «центральну субкатегорію, яка конституюється кластером конвергентних [ідеалізованих] моделей» [4, с. 91] і «периферійні розширення, які не породжуються центральним випадком згідно з загальними правилами; а натомість утворюються на основі конвенції» [там само]; мотивуються нашим соціально-культурним досвідом. Наприклад, концепт МАТИ організується кластером таких ІМК: «НАРОДЖЕННЯ (жінка, що народжує дитину); ГЕНЕТИКА (жінка, що надає генетичний матеріал), ВИХОВАННЯ (жінка, що кормить і виховує дитину), МАТРИМОНІАЛЬНИЙ СТАТУС (жінка, яка є дружиною батька дитини), ГЕНЕАЛОГІЯ (жінка, яка є найближчим предком дитини жіночої лінії)» [там само, с. 74]. Периферійні розширення радіальної категорії МАТИ включають відхилення від центрального кластера ідеалізованих моделей: МАЧУХА (жінка, одружена з батьком дитини, яку не народжувала), ПРИЙОМНА МАТИ (жінка, яка є офіційним опікуном дитини), БІОЛОГІЧНА МАТИ (жінка, яка народила дитину, але віддала її на усиновлення, через що не здійснює виховання і не має юридичних обов'язків), ВИХОВАТЕЛЬКА (жінка, призначена державою вихователькою дитини, але не є її офіційним опікуном), СУРОГАТНА МАТИ (жінка, яка народила дитину, проте, не має інших обов'язків перед дитиною) [там само].

Найважливішою особливістю периферійних субкатегорій є те, що вони формуються як відхилення від центральної моделі, і члени цих субкатегорій оцінюються на підставі ціннісних орієнтирів, заданих ознаками центральної моделі. У цьому смислі центральну модель можна вважати еталоною для представника категорії.

Як було встановлено в попередніх дослідженнях [1, с. 66], до кластеру центральної субкатегорії радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ входять такі ІМК: МАТРИМОНІАЛЬНА (ролі ДРУЖИНА / МАТИ / ДОМОГОСПОДАРКА / ГОСПОДИНЯ БІЛОГО ДОМУ), ГЕНЕАЛОГІЧНА, ОСВІТНЯ і ПОВЕДІНКОВА. Незмінними еталоновими ознаками першої леді є

підпорядкованість інтересам чоловіка / відданість чоловікові / дітям / домовитість / господарність / відкритість для широкого загалу і створення приватної родинної атмосфери в Білому Домі (МАТРИМОНІАЛЬНА ІКМ); елітарне походження (ГЕНЕАЛОГІЧНА ІКМ); підпорядкованість виховання і освіти очікуванню матримоніальних ролей (ОСВІТНЯ СУБМОДЕЛЬ); утримання від активної політичної діяльності / гідність / доречність (тактовність, природність у спілкуванні), а також демонстрація солідарності з широким загалом; елегантність, що виявляється як у вишуканості, так і стриманості (простоті, природності, ніжності, невинності) (ПОВЕДІНКОВА СУБМОДЕЛЬ). Наративи про конкретних перших леді створюються на основі відповідності / невідповідності певної особистості ознакам еталону. Наприклад, Жаклін Кенеді зображається як еталонна ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ, а Гіларі Клінтон – як АЛЬТЕРНАТИВНА ПЕРША ЛЕДІ через її надмірну участь в політичній діяльності чоловіка [там само, с. 141].

Відповідно, наратив про Меланію Трамп формується на базі збіжності або незбіжності притаманних їй ознак з еталонними ознаками радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ. Усі зазначені ознаки активуються численними дискурсивними контекстами, які, будучи поміченими в лінгвістичний, соціальний, культурний та історичний контекст наративу (див. [5]), створюють асоціативні зв'язки між активованими концептуальними структурами, організуючи їх за принципом радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Почнемо аналіз з МАТРИМОНІАЛЬНОЇ моделі. Проаналізувавши вибірку з англомовних американських та британських газет, журналів, публіцистичних видань та Інтернет-сайтів обсягом 1650 сторінок, ми не зафіксували дискурсивних контекстів, які б експлікували роль МЕЛАНІЇ-МАТЕРІ або МЕЛАНІЇ-ДОМОГОСПОДАРКИ. Натомість ролі МЕЛАНІЇ-ДРУЖИНИ і МЕЛАНІЇ-ГОСПОДИНИ БІЛОГО ДОМУ висвітлюються виключно в негативному ключі. Наприклад:

Melania, Bennett reports, values the "privilege and prestige" offered by Trump, and can do without affection. The hollowness of the arrangement was advertised by their wedding cake, which stood seven tiers tall, with internal wiring as intricate as a Trump skyscraper, but turned out to be inedible, because to ensure that the facade stayed upright the confectioners had to leave the gooey filling out [12].

Матримоніальні стосунки Меланії і Дональда Трампів метафорично уподібнюються їхньому весільному торті, який був помпезним на вигляд, проте неістинним.

Сторінки американської преси містять численні буквальні негативні описи подружніх стосунків Трампів:

What's distressing to many Americans is that Melania seems like a prop in her husband's reality show. During his inauguration last year, when the new president turned around to say something to his wife, her face lit up for a second. As soon as he turned away, her happy mask fell away. Months later, she slapped away his hand as they walked on the tarmac in Israel [15].

"These people are under constant scrutiny," said University of Washington sociologist Pepper Schwartz, a sex and relationships expert. "Has anyone ever seen a loving gesture between them?" [9].

Змальовуючи фальшивість міміки обличчя Меланії Трамп при спілкуванні з чоловіком, відкрито демонстрацію небажання тримати чоловіка за руку і взагалі нездатність подружжя продемонструвати хоч якийсь вияв взаємної ніжності, представлені вище описи свідчать про те, що Меланія Трамп не відповідає таким еталонним ознакам першої леді як підпорядкованість інтересам чоловіка / відданість чоловікові, а також таким етичним якостям як тактовність, стриманість і природність. У першому фрагменті також фокусується увага на тому, що описані факти засмучують (*distress*) американський загал.

У наступному дискурсивному фрагменті експліцитно виражена негативна оцінка Меланії в ролі господині Білого Дому:

Like her husband, she didn't care for White House traditions. She performed her duties, including decorating for Christmas, begrudgingly. She promoted her own initiative, "Be Best," halfheartedly and ineffectively [10].

Оцінка втілюється прислівниками *begrudgingly* (неохоче), *halfheartedly* (в'яло) та *ineffectively* (неефективно), які негативно кваліфікують дії Меланії в цій ролі.

Особливо гостро Меланію критикують за невідповідність еталонним ознакам *відкритість для широкого загалу і створення приватної родинної атмосфери в Білому Домі*. Наприклад:

For almost four years, she has been a Sphinx-like figure, granting few interviews, making few public speeches and generally forcing the American public to parse her every move (and, during the early months of the Trump administration, which she chose to spend in New York, non-move), outfit, heel height, gesture, facial expression and physical-distance-from-president choice for clues. Clues to the state of her marriage, her politics, her emotional well-being, even her personal safety [16].

Закритість Меланії для широкого загалу описується на основі порівняння зі сфінксом, думки і емоції якого неможливо зчитати, а також буквальних експліцитних тверджень про те, що вона не дає інтерв'ю, не робить публічних виступів і примушує громадськість шукати підказки щодо її шлюбу, її політичних поглядів, емоційного стану і навіть особистої безпеки в її одязі, взутті на високих підборах, жестах, виразі обличчя і, так би мовити, ступеню фізичного наближення до президента, коли вони

разом беруть участь в якихось заходах. Що стосується створення приватної родинної атмосфери в Білому Домі, то Меланії взагалі відмовляють в наявності бажання проявити ініціативу в цьому питанні, називаючи анти-дією (*non-move*) її рішення не переїздити до Білого дому разом із Трампом, коли він вступив в повноваження президента.

Щодо ознак ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ моделі, Мелані не є уродженкою США, вона народилася у Словенії і переїхала до США в 1996 році. Її походження і зв'язок з родиною описується наступним чином:

She had a pretty modest upbringing, and when she arrived in New York she was around all these extremely rich people, and it was, a friend said, like she had just taken a big old eraser and there was nothing before [13].

Фрагмент не лише імплікує, що Меланія не відповідає ознаці елітарне походження, а й ставить під сумнів її етичні якості. Метафора гумки, за допомогою якої Меланія Трамп стерла усі зв'язки зі своїм минулим, характеризують її некращим чином, адже будь-яка відома система цінностей передбачає усвідомлення власного коріння і шанобливе ставлення до генеалогічних витоків.

Щодо моделі ОСВІТИ, відомо, що Мелані Трамп закінчила школу Дизайну і фотографії в Люблянці, а також провчилася один курс в Люблянському університеті:

Melania studied design and architecture in Ljubljana. It was claimed on her professional website that she held a degree, but it later emerged that she dropped out during her first year. The website was eventually scrubbed entirely and redirected to Mr. Trump's business site [17].

Не можна не звернути увагу на той факт, що Меланію доволі часто описують в контексті фальші, і освіта не стала виключенням: спочатку, на її сайті зазначалося, що вона закінчила університет, а коли ця брехня відкрилася, уся інформація з сайту була видалена. На позначення видалення інформації автор статті вживає дієслово *scrubbed* – «сильно терти, щоб відшкрябати бруд, особливо щіткою, миючим засобом і водою» [2].

Переходячи до опису ознак ПОВЕДІНКОВОЇ моделі, слід одразу зазначити, що поділ на традиційних і альтернативних перших леді протягом усього історичного періоду існування інституту президентства США здійснювався за ознакою *участь в політичній діяльності*: члени субкатегорії ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ утримувалися від активного впливу на прийняття ключових політичних рішень, а члени субкатегорії АЛЬТЕРНАТИВНА ПЕРША ЛЕДІ ігнорували цей поведінковий припис [1, с. 176]. Негативна оцінка членів категорії за цією ознакою пов'язана саме з надмірною (стосовно патріархальних еталонів, а американське суспільство орієнтується саме на патріархальні еталони [там само, с. 60]) політичною активністю. Від перших леді очікується *участь у суспільно-політичній діяльності як члена команди президента*, що супроводжує його на всіх політич-

них заходах, а також *опікування певними соціальними проектами* [там само, с. 66].

Меланію Трамп звинувачують в тому, що вона не реалізувалася ні в якій сфері соціально-політичної діяльності, очікуваної від першої леді, обмежившись роллю дружини:

Melania Trump never found her voice as first lady. For four years, she could not distinguish herself as anything other than Donald Trump's wife [10].

Парадокс полягає в тому, що і виконання ролі дружини, як було показано вище, заслуговує на суто негативну оцінку.

Позитивної оцінки удостоюється хіба що така якість як *смійкість*, здатність вистояти і подолати труднощі, і *незалежність від суспільної думки*:

She is ambitious. She's a survivor. She's a fighter. She likes to win [14].

Though Melania can flash a cover girl smile, it is not her default expression. Her face at rest is often stern and withdrawn, like a velvet curtain pulled closed. Her refusal to relax into the kind of interested head-nodding amiability that's generally demanded of political wives, and indeed of most women, may be the thing I like best about her [16].

Проте, коли виникає питання, за що саме Меланія готова боротися, відповіддю стає метафора золотушкачки, а небажання рахуватися з соціальними очікуваннями і *закритість* породжує образи страждальниці і ув'язненої Білого дому:

But has any other first lady been disdained by some as a gold-digger and pitied by others as a steely-eyed sufferer? Has there ever been a first lady who generated even half-serious concerns – #FreeMelania – that she was being held in the White House against her will? [там само].

Образ страждальниці сформувався в контексті подружніх зрад Дональда Трампа, які неодноразово потрапляли у фокус уваги преси, що викликало почуття емпатії до Мелані. Однак переростанню емпатії в симпатію заважала відстороненість Меланії, її обличчя, яке переважно не виражає жодних емоцій, її очі, що відбивають сталевим блиском, який відштовхує, не дозволяє її зрозуміти. Згідно з вибудованим західними ЗМІ нарративом, замість того, щоб демонструвати очікувану *солідарність з широким загалом*, Мелані демонстративно відсторонюється від нього. Зокрема, у наведеному нижче дискурсивному контексті акцентується, що за стоїчним виглядом Меланії, скоріше за все, криється повна *байдужість* і до американців, і до ЗМІ:

Melania Trump often appeared in public as first lady without much indication as to what she was thinking, or revealing, outside of her stoic and – at times – unsmiling visage. There was the impression she really did not care, nor could be bothered, with what the American public – and particularly the media – thought about her [8].

Негативній оцінці підлягає і така очікувана поведінкова характеристика першої леді як *доречність* (*тактовність, гарні манери*):

Traditionally, first ladies are nearly uniformly admired. The position is unelected and normally uncontroversial," reporter Harry Enten writes. "It's hard to be unpopular." Maybe not so hard after peddling birtherism conspiracies about Barack Obama, destroying Jackie Kennedy's rose garden, hosting a photo shoot during the attack on the Capitol, those Christmas recordings, and of course, wearing an "I Really Don't Care, Do You?" jacket on her way to visit the children separated from their families at the U.S. border [19].

Наведений дискурсивний контекст містить перелік виявів нетактовності, недоречності і взагалі неетичної поведінки Меланії Трамп. Зокрема, Меланія разом з чоловіком поширювала плітки про те, що Барак Обама був народжений не у Сполучених Штатах, що робило його нелегітимним президентом. Ця брехня розглядалася навіть як прояв расизму по відношенню до першого темношкірого президента США і сприймалася вкрай негативно американським суспільством. Не менш негативною була реакція суспільства на оновлення трояндового садочка, який був закладений улюбленицею американців Джекі Кеннеді. Хоча думки з цього приводу різняться, і дехто вважає, що такі оновлення відбуваються регулярно, американці апріорі негативно сприймають дії першої леді Меланії Трамп. У фрагменті згадується і скандал з оприлюдненням плівок розмов першої леді з її помічницею стосовно підготовки до Різдва, де Меланія, вживаючи нецензурну лексику, заявляє, що різдвяна маячня її абсолютно не цікавить, хоча вона і вимушена брати в ній участь (*I'm working...my ass off on the Christmas stuff, that you know. Who gives a fuck about the Christmas stuff and decorations? But I need to do it, right?*). Таке ставлення до Різдва, що є одним з найголовніших родинних свят для американської спільноти, лише підкреслює прірву між системою цінностей Меланії Трамп і американського загалу. Нарешті, згадується і випадок, коли Меланія Трамп вирушила на зустріч з дітьми, розлученими з їхніми родинами на кордоні США, вдягнувши жакет з надписом «Мені байдуже, а вам?».

На додаток, ЗМІ активно поширюють описи найтрагічнішого моменту боротьби Дональда Трампа за владу, коли спровокований ним штурм Капітолію призвів до людських жертв. У той самий час, коли гинули люди, Меланія Трамп переймалася фотосесією килимів для буклету про предмети декору, що вона назбирала під час перебування у президентській резиденції:

While a mob of Trump supporters descended on the Capitol on Wednesday in a violent riot that left five people dead, First Lady Melania Trump was a couple of blocks away, trying to get a good shot of some White House rugs. According to a new report by CNN, as news and images of the attack began to circulate, reporters and White House staff alike wondered whether the First Lady might issue a call for peace and calm, as she had

during the Black Lives Matter protests this summer. But the First Lady had nothing to say about the riot. She was more concerned with getting her photoshoot completed, potentially, CNN notes, for a coffee-table book "about decorative objects she has amassed and had restored in the White House [11].

Через її недоречність і безтактність ставиться під сумнів і притаманність Меланії таких еталонних естетичних рис першої леді як *елегантність* і *вишуканість*. Елементи її вбрання описується задля фокусування або на недоречності і безтактності, як у випадку з описаним вище жакетом, або на невідповідності ролі люблячої дружини:

It appears that Melania Trump has an entire wardrobe full of special attire to prevent her husband from kissing her. Sometimes she wears heels so that he can't reach her, other times a big hat to keep him at bay. And when all else fails, she can rely on her chiseled jaw to keep him away [12].

У цьому дискурсивному контексті у відкрито саркастичній, гіперболічній манері стверджується, що Меланія вдягає високі підбори аби чоловік не міг її дістати, велику шляпу, щоб тримати його на відстані, а коли це не допомагає, вона кличе на допомогу свою наче викарбувану долотом щелепу.

Прямій критиці підлягає естетичний смак Меланії Трамп як ГОСПОДИНИ БІЛОГО ДОМУ:

As has been tradition, Trump revealed her decorations for the White House this Christmas post-Thanksgiving. In the past Trump has been criticized for her seasonal aesthetic choices. Remember those eerie red Christmas trees in 2018 that people compared to outfits from The Handmaid's Tale? [18].

Зокрема, у наведеному фрагменті згадуються жахливі червоні новорічні ялинки, які викликали асоціацію з подіями серіалу «Оповідь служниці», знятого за романом-антиутопією Маргарет Етвуд, який нещодавно вийшов на телевізійні екрани і набув популярності. У романі описується тоталітарний режим, який піддавав фертильних жінок репродуктивному рабству, і дружини вищих функціонерів режиму брали в цьому процесі активну участь.

Насамкінець, негативним чином на репутації Меланії Трамп позначається факт позування оголеною для певного журналу, а також скандал з обвинуваченнями Меланії в проституції, спровокований *Daily Mail*, хоча газеті і довелося спростувати звинувачення і вибачитися [7], після того як Меланія Трамп подала на неї до суду.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати аналізу дискурсивних контекстів, що репрезентують наратив про Меланію Трамп в англомовних західних ЗМІ, свідчать про те, що Меланія Трамп подана як особистість, що демонструє відхилення практично від усіх еталонних очікувань субкатегорії ТРАДИЦІЙНОЇ ПЕРШОЇ

ЛЕДІ (незадовільне виконання ролей ДРУЖИНИ, МАТЕРІ, ДОМОГОСПОДАРКИ, ГОСПОДИНИ БІЛОГО ДОМУ; неелітарне походження, сумнівна освіта; закритість, неспроможність солідаризуватися з широким загалом, недоречність/безтактність, брак вишуканості/елегантності, заплямована репутація). Разом з тим, Меланія Трамп не можна розглядати і як представницю субкатегорії АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ПЕРШОЇ ЛЕДІ, оскільки вона не виявила інтересу до активної політичної діяльності, як це зробила, скажімо, Гіларі Клінтон. Ознаки, висвітлені аналізованим нарративом, формують

уявлення про Меланія Трамп як АНТИ-ПЕРШУ ЛЕДІ, яка не відповідає жодному рольовому припису і жодній якості, заданій еталоном-прототипом радіальної категорії ПЕРША ЛЕДІ і відтак, цей нарратив формує нове відхилення від центральної моделі.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з удосконаленням методики поєднання інструментів аналізу когнітивної лінгвістики і наратології і застосування її для вивчення дискурсів різних типів (художніх, рекламних, публіцистичних) з урахуванням мультимодального компоненту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Набокова, І.Ю. (2015). *Актуалізація концепту ПЕРША ЛЕДІ / FIRST LADY в англомовному політичному дискурсі ЗМІ*. (Дис. канд. філол. наук). Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, Харків.
2. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. (2005). Cambridge: Cambridge University Press.
3. Fillmore, C. J. (1982). Towards a descriptive framework for spatial deixis. In: R. J. Jarvella & W. Klein (Eds.), *Speech, place and action: Studies in deixis and related topics* (pp. 31–59). London: John Wiley.
4. Lakoff, G. (1987). *Women, fire and other dangerous things: What categories reveal about mind*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
5. Martynyuk A. (2021). Transition trauma metaphor in transgender narrative. *East European Journal of Psycholinguistics*, 8 (1), 70–82. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.1.mar>
6. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. (2005). Oxford: Oxford University Press.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

7. *BBC* (August 26, 2020). Retrieved from <https://www.bbc.com> (last accessed 15.04.2023).
8. *CNN* (February 10, 2021). Retrieved from <https://www.cnn.com> (last accessed 15.04.2023).
9. *The Chicago Tribune* (February 20, 2018). Retrieved from <https://www.chicagotribune.com> (last accessed 15.04.2023).
10. *The Chicago Tribune* (January 19, 2021). Retrieved from <https://www.chicagotribune.com> (last accessed 15.04.2023).
11. *The Cut* (January 27, 2021). Retrieved from <https://www.thecut.com> (last accessed 15.04.2023).
12. *The Guardian* (February 19, 2020). Retrieved from <https://www.theguardian.com> (last accessed 15.04.2023).
13. *The Guardian* (June 20, 2020). Retrieved from <https://www.theguardian.com> (last accessed 15.04.2023).
14. *The Guardian* (October 22, 2022). Retrieved from <https://www.theguardian.com> (last accessed 15.04.2023).
15. *The Los Angeles Times* (February 20, 2018). Retrieved from <https://www.latimes.com> (last accessed 15.04.2023).
16. *The Los Angeles Times* (September 9, 2020). Retrieved from <https://www.latimes.com> (last accessed 15.04.2023).
17. *The New York Times* (July 28, 2016). Retrieved from <https://www.nytimes.com> (last accessed 15.04.2023).
18. *Yahoo!life* (November 30, 2020). Retrieved from <https://www.yahoo.com> (last accessed 15.04.2023).
19. *Yahoo!life* (January 24, 2021). Retrieved from <https://www.yahoo.com> (last accessed 15.04.2023).

Стаття надійшла до редакції 31.03.2023

Стаття рекомендована до друку 19.05.2023

Iryna Nabokova – PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Methods of Foreign Language Teaching of V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: irina.nabokova@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4495-6341>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=DrfPGRcAAAAJ; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Irina-Nabokova>

Alla Martynyuk – Doctor of Philology, Professor, Professor at Mykola Lukash Translation Studies Department of V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: a.p.martynyuk@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2804-3152>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=sWGUJgcAAAAJ>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Alla-Martynyuk>

NARRATIVES AND RADIAL CATEGORIES STRUCTURING THEM (BASED ON THE WESTERN MASS-MEDIA NARRATIVE ABOUT MELANIA TRUMP)

The article focuses on establishing the constitutive features of the narrative about First Lady Melania Trump, created by the English mass media. Narratives thematizing personalities of the first ladies of the United States are ideologically oriented political narratives shaping public opinion and having socio-pragmatic potential. The research methodology combines the achievements of

narratology with the tools of cognitive modeling, which allows us to reveal the mechanisms of creating narratives. The narrative about Melania Trump is formed on the basis of the convergence or non-convergence of her inherent features with the ideal-prototype of the radial category FIRST LADY. These features are instantiated by numerous discursive contexts, which, being placed in the linguistic, social, cultural and historical context of the narrative, create associative links between the activated conceptual structures, organizing them according to the principle of the radial category FIRST LADY. The analysis of language / speech units that literally and metaphorically represent the narrative about Melania Trump makes it possible to conclude that Melania Trump is presented as a person displaying deviations from almost all standard attributes of the TRADITIONAL FIRST LADY subcategory (unsatisfactory performance of the roles of WIFE, MOTHER, HOUSEKEEPER, WHITE HOUSE HOSTESS; non-elitist origin, dubious education; inability to sympathize with the general public, inappropriateness/tactlessness, lack of sophistication/elegance, tarnished reputation), but cannot be considered as a representative of the ALTERNATIVE FIRST LADY subcategory due to lack of interest in active political activities. Thus, the narrative of the English media about Melania Trump presents her as an ANTI-FIRST LADY, who does not correspond to any role attributes motivated by the ideal-prototype of the radial category FIRST LADY, and conceptual structures activated by the attributes ascribed to her, form a new deviation from the central model.

Key words: *first lady, Melania Trump, narrative, radial category.*

REFERENCES

- Cambridge Advanced Learner's Dictionary.* (2005). Cambridge: Cambridge University Press.
- Fillmore, C. J. (1982). Towards a *descriptive framework for spatial deixis*. In: R. J. Jarvella & W. Klein (Eds.), *Speech, place and action: Studies in deixis and related topics* (pp. 31–59). London: John Wiley.
- Lakoff, G. (1987). *Women, fire and other dangerous things: What categories reveal about mind*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Martyniuk A. (2021). Transition trauma metaphor in transgender narrative. *East European Journal of Psycholinguistics*, 8 (1), 70–82. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.1.mar>
- Nabokova, I.Yu. (2015). *Aktualizaciya konceptu PERSHA LEDI / FIRST LADY v anglovmovnomu politychnomu dyskursi ZMI.* (Dys. kand. filol. nauk). [Instantiation of the concept FIRST LADY in the English political mass media discourse. (Philology PhD thesis)]. Kharkiv: Kharkivskiy nacional'nyy universytet im. V. N. Karazina, Kharkiv. (in Ukrainian)
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English.* (2005). Oxford: Oxford University Press.

ILLUSTRATIVE MATERIAL

- BBC* (August 26, 2020). Retrieved from <https://www.bbc.com> (last accessed 15.04.2023).
- CNN* (February 10, 2021). Retrieved from <https://www.cnn.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Chicago Tribune* (February 20, 2018). Retrieved from <https://www.chicagotribune.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Chicago Tribune* (January 19, 2021). Retrieved from <https://www.chicagotribune.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Cut* (January 27, 2021). Retrieved from <https://www.thecut.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Guardian* (February 19, 2020). Retrieved from <https://www.theguardian.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Guardian* (June 20, 2020). Retrieved from <https://www.theguardian.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Guardian* (October 22, 2022). Retrieved from <https://www.theguardian.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Los Angeles Times* (February 20, 2018). Retrieved from <https://www.latimes.com> (last accessed 15.04.2023).
- The Los Angeles Times* (September 9, 2020). Retrieved from <https://www.latimes.com> (last accessed 15.04.2023).
- The New York Times* (July 28, 2016). Retrieved from <https://www.nytimes.com> (last accessed 15.04.2023).
- Yahoo!life* (November 30, 2020). Retrieved from <https://www.yahoo.com> (last accessed 15.04.2023).
- Yahoo!life* (January 24, 2021). Retrieved from <https://www.yahoo.com> (last accessed 15.04.2023).

The article was received by the editors 31.03.2023

The article is recommended for printing 19.05.2023